

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 8 września 2015 r. oddalił apelację wnioskodawczynie A. W. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 26 listopada 2014 r. oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 15 listopada 2013 r. odmawiającej jej prawa do emerytury z uwagi na niespełnienie przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że okresu zatrudnienia wnioskodawczynie od dnia 1 stycznia 1986 r. do dnia 16 lipca 1989 r. w A. S.A. w B. na stanowisku sprzątaczkii, na które została przeniesiona ze względów zdrowotnych, nie można zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W tym okresie wnioskodawczynie sprzątała bowiem nie tylko halę produkcyjną, ale również inne pomieszczenia (toalety, schody, szatnie, palarnie, pomieszczenia

biurowe), a z zawartego w aktach osobowych pisma z dnia 28 stycznia 1986 r. wynika, że praca na stanowisku sprzątaczkі wiązała się faktycznie z pracą w wymiarze 3-4 godzin dziennie. Ponadto, zgodnie z poz. 17 działu IV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.), do prac w szczególnych warunkach zalicza się prace przy produkcji i przetwórstwie tworzyw sztucznych oraz produkcji surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcji wosków i woskoli. Dookreślenie tych stanowisk zawiera zarządzenie nr 2 Ministra Gospodarki Materiałowej i Paliwowej z dnia 31 stycznia 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach resortu gospodarki materiałowej i paliwowej, które w dziale IV - w chemii pod poz. 17 wymienia stanowiska formierzy, operatorów urządzeń, operatorów: maszyn, urządzeń zgrzewających, rozdrabniających; krajaczy, robotnika przy produkcji opakowań z tworzyw sztucznych, nie wymienia zaś stanowiska sprzątaczkі. Nie ma również podstaw do uznania, że wnioskodawczyni wykonywała - jako podstawową, tj. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - pracę na stanowisku sprzątacza produkcyjnego, o którym mowa w dziale IV poz. 17 pkt 42 wykazu A stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (Dz. Urz. MG. z 1987 r. nr 4, poz. 7).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła wnioskodawczyni A.W., domagając się uchylenia go w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez przyznanie skarżącej prawa do emerytury począwszy od dnia złożenia wniosku, a w każdym przypadku zasądzenia od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów procesu za wszystkie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Skarżąca wniosła też o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia przepisów prawa procesowego - art. 378 § 1 k.p.c., wskutek niedokonania oceny i rozważenia wszystkich zarzutów apelacji, w szczególności pominięcia zarzutu obrazy art. 5 k.c., w sytuacji gdy uchybienie temu przepisowi mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem wobec ustalenia, że wykonywane przez skarżącą prace na stanowisku sprzątaczkii, nie wymienione co prawda literalnie w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., jednakże wykonywane w pomieszczeniu narażonym na szczególne niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia, powinny uzasadniać uznanie tej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach z uwagi na zasady współżycia społecznego, co uzasadniałoby przyznanie skarżącej prawa do emerytury, a także naruszenia prawa materialnego - § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w zakresie pojęcia pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co polegało na uznaniu, że marginalne wykonywanie pewnych czynności w warunkach nienarażających pracownika na bezpośrednio szkodliwe czynniki wyłącza kwalifikacje wykonywanej poza tymi czynnościami i głównej pracy w warunkach narażających pracownika na takie czynniki jako pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, a ponadto w zakresie uznania, że czynnikiem determinującym fakt spełnienia przez pracownika kryterium pracy w szczególnych warunkach jest nazewnictwo danego stanowiska pracy i przypisanie do danego działu i branży wymienionych w załączniku do tego rozporządzenia, podczas gdy to rodzaj wykonywanej pracy i jej okoliczności powinny o tym stanowić, przy uwzględnieniu nie tylko faktycznie podejmowanych przez pracownika czynności, ale również z uwzględnieniem szczególnego charakteru pracy z uwagi na jej miejsce i towarzyszące mu czynniki.

Za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia występowanie w sprawie zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania, „czy wykonywanie przez pracownika prac na stanowisku nie objętym literalnym brzmieniem żadnej z pozycji z wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (...), jednakże wykonywanie mimo wszystko prac w okolicznościach i miejscu bezsprzecznie wskazującym na jego szczególne warunki, szczególny charakter i bezpośrednie niebezpieczeństwo narażenia życia i zdrowia,

tj. na hali produkcyjnej, na której pracownicy mieli bezpośrednią i pośrednią styczność z różnymi octanami oraz oparami tanów, a także substancjami chemicznymi emitowanymi między innymi w procesie wytłaczania folii, upoważnia do odmowy uznania tej pracy jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, jeśli skarżący powołuje jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego powinien mieć na uwadze, że zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie

przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467).

Ponadto istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Na podstawie powyższych wywodów należy stwierdzić, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienie prawne” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), przede wszystkim dlatego, że skarżąca nie wskazała jakichkolwiek przepisów, na tle których miałyby się ujawnić sformułowane w skardze zagadnienie, a ograniczyła się jedynie do przedstawienia ogólnego zagadnienia teoretycznego. Skoro w ramach przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżąca formułuje pytanie bez odniesienia go do jakichkolwiek przepisów prawa, to samo w sobie nie pozwala to na ocenę, czy przedstawione zagadnienie ma rzeczywiście charakter zagadnienia prawnego w wyżej przedstawionym rozumieniu.

Ponadto kwestie poruszone w sformułowanym w skardze zagadnieniu były już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Stosownie do utrwalonego orzecznictwa dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2016 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia stanowi zresztą, że akt ten ma zastosowanie do pracowników

wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4 - 15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do niego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2016 r., II UK 21/10, LEX nr 619638).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.